

VAN HET SECRETARIAAT.

Het bestuur heeft besloten om een abonnement te nemen op internet. Wij zijn reeds operationeel. U kunt dus via internet afstemmen op "Old Reurle". Hans Tornij verzorgt de verwerking van informatie voor de vereniging.

Wij hebben het gemeentebestuur meegedeeld dat "Old Reurle" in samenwerking met de firma Altena uit Ruurlo de **pomp** wil herplaatsen op het kerkplein. De gemeente heeft dit in principe in dank aanvaard. De uitvoering zal echter plaatsvinden na de reconstructie van het Kerkplein. Tegen die tijd doen wij een beroep op vaklieden in onze vereniging om de pomp te helpen plaatsen.

Het pulswerk is reeds deze zomer gedaan door de firma Altena tijdens de folkloristische dag.

Van de gemeente Ruurlo ontvingen wij een schrijven dat het oude gemeente-archief begin 1998 zal verhuizen naar het streekarchief van de regio Achterhoek in Doetinchem. Ons archief zal dan ook mee verhuizen, tenzij wij hier in Ruurlo een geschikte plaats kunnen vinden. Als iemand iets weet vernemen wij dit graag.

Van de G.A. van der Lugt-stichting ontvingen wij bericht dat er weer een boek is uitgegeven van de schrijver G.A. van der Lugt, die destijds onder het pseudoniem "Oet Gelster" in de krant stukjes schreef in het dialect. Thans is, **de Mölle deel IV** verschenen.

U kunt dit boek bestellen via Old Reurle tegen de prijs van f 15,-. Opgeven bij de secretaris. De winkelprijs bedraagt f 24,50.

Leo Besselink.

VAN DE EVENEMENTENCOMMISSIE.

Hieronder volgt het programma van december 1997 tot en met mei 1998.

Alle bijeenkomsten zijn op de woensdagavond en beginnen om 20.00 uur. Ze worden gehouden in zaal "De Luifel" tenzij anders vermeld.

10 december 1997:

De heer D. Schlüter, historicus uit Enschede houdt een inleiding met dia's over **Toverij, heksen en bijgeloof**.

14 januari 1998:

Ook op deze avond wordt een dia-lezing gehouden en wel door de heer H.J. Saaltink uit Doetinchem over **"De Lusthof Het Loo"**. N.a.v. deze lezing kan er bij voldoende belangstelling in mei/juni een excursie volgen naar Het Loo.

4 februari 1998:

Op deze **eerste** woensdag van de maand komt troubadour en verhalenverteller Gery Groot Zwaaftink uit Vorden. Hij zingt zijn eigen teksten ook in ons Achterhoekse dialect en begeleidt zichzelf op de gitaar. Hij wisselt zijn liedjes en balladen af met wonderlijke vertellingen.

Een avond om alvast te noteren in Uw agenda.

11 maart 1998:

Na een korte jaarvergadering volgt een dia-lezing onder de titel **"Wonen en werken in Staphorst"**. De heer J. De Wolde vertelt o.a. over de historie en de klederdrachten. Bij voldoende belangstelling kan ook n.a.v. deze avond een uitstapje volgen.

8 april 1998:

Een avond, samen met de historische vereniging van Lochem. Waarschijnlijk in "De Groene Jager" in Barchem. De aanvang en het onderwerp zijn nog onbekend.

Mei/juni 1998:

In deze maanden worden de eventuele excursies gehouden. Hiervoor kunt U zich opgeven aan het einde van de desbetreffende avonden.

Denk U er eens over na en laat U eens wat van u horen ?

Reina Greupink-Wolsink.

INVENTARISATIE ARCHIEF OLD REURLE.

Onlangs hebben enkele bestuursleden het archief van onze vereniging geïnventariseerd i.v.m. de verhuizing naar Doetinchem, begin 1998.

Doos 1: Diversen:

- Kopie van schoolmeesters en kosterboek 1759 met kasboek tot 1850.
- Boek Vorden: historische verkenning.
- Boek Zelhem: rondom het boerenleven in Zelhem.
- Boek Ruurlo: door de jaren heen.
- Krantenknipsel Doolhof 14 mei 1987.
- Jaarverslag 1939: Coöp zuivelfabriek De Volharding.
  - Coöp Dorpsvereniging.
  - Coöp Boerenleenbank.
  - Varkensfokvereniging.
- Ver. Tijdschrift De Kroezeboom met huisnr's dorp 1872-1885.
- Overlijdensbrief heer Dinant ten Arve (kopie).
- Tijdschrift De Schoarpoal, nummer 3/1988.
- Correspondentie hr. Albers uit Nuenen met D. Ten Arve van 25 maart 1988.
- Veldnamen Ruurlo, 1984/85.
- Kopie kadaster Ruurlo, circa 1810.
- Kaart dorp Ruurlo, 1820.
- Veldnamen Venterboer.
- Veldnamen Ruurlo, diversen.
- Gegevens Gulikers stamboom.
- Kadaster Waterschap, 1846.
- Krantenknipsels, W.O. II.
- Geschiedenis Plasbekke.
- Geschiedenis Tragter (kooier).
- Geschiedenis Langenbarg.
- Geschiedenis Bleumkesmaat de Kloar Heurne.
- Geschiedenis Coerman broek.
- 't Arve of Evershuus en zijn bewoners vanaf 1500, door D. Ten Arve.
- Hagenplaats Veldhoek.
- Krantenknipsels postkantoor.
- Huisnamen Ruurlo, 1924-1940/41.

Doos Hùize Ruurlo:

- Boek Nederlandse kastelen en hun historie, derde deel, door jhr. Beelaerts van Blokland (wat betreft Ruurlo/kasteel Ruurlo), eind vorige eeuw, uitg. Elsevier. *(op dit moment bij de secretaris).*
- Kaart landgoed Veldhoek, 1950-1960.
- Kopie domeinveiling.
- Informatie over tegelkachel in raadzaal, vanuit Berlijn 1802 (Duitse taal).
- Stamboom bewoners Huis Ruurlo.
- Kaart omgeving kasteel.
- Lijst met namen van familie van Heeckeren, die begraven liggen in de grafkelder op de algemene begraafplaats.

- Diverse wijkgegevens gemeente Ruurlo, 1830
- Boekje Hengelo (Gld) met boerderij en veldnamen.
- Kaarten gemeente Ruurlo.
- Nieuwjaarswens van dichter J. Ten Arve.

Aanwezige foto's:

- Fotoboek Achterhoekse folkloredansers met reisverslag van reis naar Denemarken, 8 februari 1948.
- Diverse foto's boerendansers.
- Diverse krantenfoto's
- School A (kerst Zwart), 1905-1914-1918-1929.
- Foto dorpschool A.
- School De Bruil: 1910-1912-1920-1925-1930.
- Koekoekschool: o.a. 1928.
- Foto koekoekschool voor de afbraak.
- School Veldhoek: o.a. 1917.
- Willibrordschool: 1930-1937-1943-1949-1950.
- Toneelvereniging dorp 1918.
- 25-jarig jubileum burg. Van Arkel.
- Foto's Ruilverkaveling.
- Foto familie van Langen en Jan van Langen.
- Foto keurmeesters geitenfokvereniging.
- Witte Riet, ingang Mariënveld.
- Kikkerpoel Laarbrake.
- Voetbalvereniging Ruurlo, 1931-1934-1950.
- Kasteel Ruurlo.
- Foto weg naar Zelhem.
- Foto naailes toneelvereniging 1918.
- Diverse oude foto's dorp Ruurlo.
- Fotoalbum familie Hendrik (geschonken door mevr. Gotink in 1990).
- Lijsten met namen van diverse schoolfoto's.
- Diverse foto's van bevolking Ruurlo in albums (oude familiekiekjes).

Doos oude verhalen Ruurlo:

- Oude gebouwen van Ruurlo.
- Kaartenbak veldnamen archief Old Reurle.
- Feestgidsen/gedenkboeken/diverse rekening-lijst.
- Pastoors/predikanten/huwelijksregister.

Gemeentestukken Ruurlo:

- Doos G 1: 1924-1836.
- Doos G 2: 1837-1866.
- Doos G 3: 1867-1890.
- Doos G 4: 1890-1918.
- Doos G 5: in- en uitgaande stukken gemeente Ruurlo.

Kerke boeken:

- Doos K 1: 1670, belijdenis, huwelijk, geboorte, doop (vanaf 1700), overlijden.
- Doos K 2: Doopboeken 1670-1732.
  - Lidmaten 1666-1732.
  - Huwelijken 1670-1732.
- Hotel Avenarius: Bestek en tekeningen en correspondentie tussen architect Hartmann en baron Willem van Heeckeren, 1878-1879 (geschonken door de heer W.v.d. Berg).

U ziet, er zijn heel wat stukken aanwezig welke de moeite waard zijn om voor ons nageslacht te bewaren. Indien U ook oude stukken heeft, welke belangrijk en oud genoeg zijn om te bewaren, en U wilt deze aan Old Reurle schenken dan kunt U contact opnemen met het bestuur.
Bij voorbaat dank.

Secretaris Leo Besselink.

OUDE LANDBOUWWERKTUIGEN, EEN STAND VAN ZAKEN.

Het is ondertussen al wel een jaar of vijf geleden dat we bij Old Reurle begonnen zijn met het verzamelen van oude landbouwwerktuigen. De laatste dertig tot veertig jaar is de landbouw zo snel gemoderniseerd dat het oude materiaal in snel tempo overbodig is geworden en op vuilnisbelt en brandstapel dreigt te sneuvelen. Veel is er al verdwenen en wij vonden (en vinden) het de moeite waard om zoveel mogelijk van wat er nog over is te redden voor het nageslacht. Het geeft tenslotte een prachtig beeld van de tijd van onze ouders en grootouders, die nog met deze werktuigen gewerkt hebben.

De bedoeling is nog steeds om deze oude landbouwwerktuigen ooit in een soort museum onder te brengen, zodat het ook voor de buitenwereld te bezichtigen is. Een eigen ruimte die we ook voor tentoonstellingen en dergelijke zouden kunnen gebruiken. Zover is het nog niet, maar vooral de laatste tijd heeft het bestuur van Old Reurle daar toch weer zijn schouders onder gezet. Zo gauw daar iets concreets over te melden valt zullen we dat laten weten.

Inmiddels is er een commissie benoemd, bestaande uit de heren Ap Flierman, Gerrit Kleyn Winkel en Jan Oonk, die zich ontfemt over de oude landbouwwerktuigen en die de inzameling van 'nieuwe' stukken coördineert. Deze commissie zal binnenkort ook een begin maken met het opknappen van de werktuigen. Dat zal nog een heel karwei worden, dus we hopen dat er onder de leden van Old Reurle nog een aantal enthousiaste vrijwilligers zijn die daar hun steentje aan bij willen dragen.

De laatste maanden hebben we ons mogen verheugen in een flink aantal nieuwe aanwinsten en het lijkt ons een goed idee om daar even een kort overzicht van te geven. Zo hebben we van de heer Bouwmeester uit Hupsel (Eibergen) een wentelploeg, een maalmolentje voor koren, een roggepootmachine, een mathaak met haarspit en aambeeld, twee inspannen met knuppels, een spanzaag en een paar oude boren geschonken gekregen. De familie Oosterink aan de Tolhutterweg heeft een paardentuig en een plaggenhakke ter beschikking gesteld. Van de familie Te Mebel in Halle hebben we een aardappelploeg, een rikkracht en een schoffel-machine gekregen. Verder hebben we van de familie Olthuis, voor ze aan de Stapeldijk vertrokken, een zaagbok, een hekkelmölle en een oude krachtstroommotor overgenomen. Van Karel Roerdink uit Barendrecht, geboren aan de Tolhutterweg nr. 1, hebben we een oude boerenwagen in bruikleen gekregen. Verder nog een aardappelrooimachine, ter beschikking gesteld door Gerrit Bouwmeester aan de Nieuwenhuishoekweg en een maalmolentje uit de oorlog door H. van der Meulen, voordat hij naar Groningen vertrok. Andere spullen die we zo hier en daar op de kop hebben getikt zijn een tweepaards grasmaaimachine, een aardappel-kneuzer, een aardappelaanpootmachine, een melkstoeltje en een paar eggen.

U ziet, het wordt al een hele verzameling. Al deze mensen willen we nogmaals langs deze weg hartelijk dank zeggen voor hun oude werktuigen en aanverwante zaken en we beloven dat we er zuinig op zullen zijn. Hopelijk kunnen we het binnen niet al te lange tijd weer in volle glorie presenteren. (Zoals bijvoorbeeld onze oude veldsmidse, afkomstig uit Exel, die al in Ruurlo en Hengelo in vol bedrijf te bewonderen is geweest). We houden ons, zo zijn we wel, aanbevolen voor meer. Misschien staat er bij u wel iets in de weg waarvan u toch niet graag wilt dat het verloren zou gaan. Want wat weg is komt nooit meer terug. U kunt zich in dat geval altijd melden bij een van de commissieleden.

De commissie landbouwwerktuigen.

OPROEP.

De vereniging heeft een oproep ontvangen van het Kunsthistorisch Instituut te Leiden. Men is daar gestart met het project "Het Nederlandse interieur, ca 1600 - ca.1900 aan de hand van eigentijdse afbeeldingen". Het doel hiervan is te komen tot een uitgave van een uitgebreid geïllustreerd boek over dit onderwerp.

Ondanks het feit, dat er al veel materiaal is verzameld, verzoekt men om medewerking bij het zoeken naar vooral nog niet bekend beeld-materiaal. De interesse gaat uit naar afbeeldingen, schilderijen, tekeningen, prenten en foto's van vóór 1900, waarop een interieur is weergegeven. Dat kan zijn als achtergronden bij een portret, maar ook ontwerpen van interieurs of van onderdelen daarvan komen in aanmerking.

De artistieke kwaliteit van de afbeelding hoeft geen criterium te zijn en zowel het stedelijke als het landelijke binnenhuis van verschillende lagen van de bevolking (binnen Nederland) heeft onze aandacht.

Mocht er iets zijn wat volgens U interessant is kunt u het instituut hiervan in kennis stellen.

Dit kan middels een briefje (evt. met foto of fotokopie en de nodige informatie erbij) naar:

Kunsthistorisch Instituut,

Interieur-project 1600-1900, t.a.v. Drs E.F. Koldewij,

Doelensteeg 16,

2311 VL Leiden.

U kunt ook telefonisch contact opnemen met het instituut onder nummer: **071-5272647** (privé: **020-6760545**).

97.41 (05)

GELOOF, BIJGELOOF EN SYMBOLIEK.

Zoals gezegd, we gaan de tijd tegemoet van geloof, bijgeloof en symboliek en soms tradities of folklore. Denk aan het Kerstgebeuren, Sint Nicolaas, midwinterhoorn blazen, kerstbrood en kaarsen.

Deze laatste twee zijn traditioneel niet weg te denken met de Kerst. De oorsprong hiervan is terug te vinden bij de Germanen, die offers aan goden brachten in de donkere decembermaand. Onze viering van het Kerstfeest was bij deze genoemde voorouders de geboortedag van het licht, immers de dagen werden weer langer en dat werd gevierd met feest en offergaven, welke de goden gunstig moesten stemmen.

Veel broodtradities vinden in deze heidense feesten hun oorsprong en zijn in de tegenwoordige feesten overgenomen. Zo hebben we vermoedelijk aan Sint Lucia, een wit geklede maagd met een stralende lichtkrans om haar hoofd, onze kerstkrans te danken. Veel broodsoorten zijn van oorsprong dierenoffers, in Brabant b.v. het worstenbroodje op Kerstavond, en wat te denken van onderstaand rijmpje:

Karsoaventjen, Karsoaventjen

dan is ut bie ons volop,

dan slacht mien va een varreken

en dan kriege ik d'n kop.

Die kop werd dan op tafel gezet(natuurlijk door moeder bereid) met een grote rode appel in zijn bek.

Ook het heidense verhaal van "Derk met den beer" is in onze streken niet onbekend. Als men met de Kerst z'n erf niet netjes had opgeruimd, en het gereedschap achter slot en grendel, dan kwam Derk met den beer 's nachts alles verstoppert of vernielen. Ook nu nog heeft men hier en daar de gewoonte om in de nieuwjaarsnacht alles wat los en vast zit van erven en tuinen mee te nemen en ergens anders neer te zetten, niet met de bedoeling om te vernielen, maar ja, er sneuvelt wel eens wat.

Ook in Ruurlo is Derk geen onbekende, denk maar eens aan de vernielde brievenbussen in de oudejaarsnacht, of autospiegels en radio-antennes. Uit ervaring weet ik dat Derk via de Barchemseweg Ruurlo uitgaat, ik ben inmiddels aan m'n vierde brievenbus.

Kerstavond, ook wel "dikkevretsaovond" genoemd, stamt ook van deze Derk met den beer af. Luister maar:

Moeder, moeder dun beer is lös,

heurt dat deer is brullen.

Snie um de kop en de oorne af

dan hebbe wie wat te smullen.

Paarden werden ook als offerdier gebruikt, en vooral in Scandinavië worden z.g. Joelpaarden van koek gemaakt. In de noordelijke provincies kent men in de kersttijd de duivekaters, een zeer oud gebruik als offerbrood, in de vorm van een scheenbeen.

De langwerpige vorm van de kerststollen schijnt weer iets te maken te hebben met een symbool van het wikkeldkind, en wel speciaal het Kerstkindje. Men zag in deze vorm wel het ingebakerd Christuskind, en werd dan ook wel wiegebrood genoemd. Wikkeldkind, wiegebrood en een beetje fantasie, en je weet hoe we aan het woord 'wegge' of 'krentewegge' komen. Men noemt de week na de Kerst ook wel 'weggeweek', omdat er in deze week veel koffiedrinkers komen, en een snee wegge is dan onvermijdelijk.

Vroeger werden de kerst/feestbroden veelal gemaakt van het graan van de laatste schoof, symbolisch voor de vruchtbaarheid van het veld.

Ook nieuwe gebruiken zijn er met de Kerst en Nieuwjaar, inmiddels met nationale bekendheid. Denk hierbij aan nieuwjaarsdag om 12 uur precies. Dan komen er mensen uit het gehele land, en zelfs daarbuiten, naar Scheveningen voor een duik in het ijskoude zeewater. Een goed begin van het nieuwe jaar? Brrr.....

Misschien toch maar liever Derk met de varkensbeer?

Dicht bij Ruinen in Drenthe kan men getuige zijn van een merkwaardig ritueel. Al bijna 30 jaar maakt men daar een traditionele kerstwandeling in de hoop het ware teken te mogen aanschouwen. De tocht voert langs een schaapskooi, waar precies op tijd volgens een moderne geboorte-regeling, pasgeboren lammetjes rondspringen.

De herder verzorgt onder de kerstboom voor u warme chocolademelk met kerstbrood.

Zo ziet u, er zijn vele mogelijkheden om de komende donkere dagen te beleven, al of niet met tradities, geloof, bijgeloof en symboliek. Voor velen een gezellig feest, in het gezin of met vrienden, ook voor velen gedachten in eenzaamheid, wegens verlies van een partner of huisgenoot, of vanwege ziekte of lichamelijk ongemak. Namens alle bestuursleden wens ik u goede Kerstdagen en een jaarwisseling zonder gevaren, een voorspoedig 1998, met gezondheid bovenal.

ENIGE GEGEVENS UIT DE SCHOOLHISTORIE VAN RUURLO.

Nu onlangs de totaal gerenoveerde Kerst Zwartschool feestelijk in gebruik is genomen eek het ons wel iets om de lezer kennis te laten maken met de schoolhistorie van enige Ruurlose scholen zoals ze te vinden is in de oude raadsverslagen van de gemeente Ruurlo. Deze gegevens zijn verzameld door de hr. G. Kreeftenberg en aangevuld met enige noten door de red. W. Bluemers.

Het doorvoeren van de Reformatie in 1580 is van invloed geweest op het onderwijs, immers de Provinciale Synode te Zutphen besloot dat overal in de Graafschap Hervormde scholen moesten worden gesticht.

Dit had de eerste jaren echter weinig invloed op het schoolgebeuren in Ruurlo daar het aantal inwoners van ons dorp door de pest vrijwel gedecimeerd was. Dát er een school gebouwd is staat wel vast maar wanneer deze gebouwd is en waar het gestaan heeft is niet te achterhalen. (Vaak werd gebruik gemaakt van houten gebouwen of werd school gehouden bij de onderwijzer thuis. red. W. Bl.)

In 1804 besloten de "geërfden" van de Marke van Ruurlo de oude school af te laten breken en een nieuwe te bouwen. (Zou de oude school op de plaats van de nieuw te bouwen school gestaan hebben? Wij zijn zo vrij dit te veronderstellen. red. W. Bl.) De bouwmaterialen zouden door de "geërfden" geleverd worden, maar het bouwen werd opgedragen aan timmerman Buurink. Dit koste de voor die tijd lieve som van f1320,-.

Deze school stond aan het toenmalige kerkhof --nu Kerkplein-- aan de zuidzijde van de kerk. In 1828 werd de school voor een bedrag van f673,06 verbouwd.

In 1840 wordt besloten de door G.S. voorgestelde nieuwe wijze voor het verwarmen van de schoollokalen niet toe te passen.

Na bespreking in de raad wordt aan G.S. te kennen gegeven dat in deze gemeente -van het bedoelde verwarmingsmiddel in geen andere lokalen zoude kunnen gebruik gemaakt dan in de Dorpsschool en in dewelke zulks voor het tegenwoordige minder noodzakelijk wordt gerekend als zijnde in des zelve nog een kachel aanwezig is. (Het blijft echter gissen welk verwarmingsmiddel door G.S. werd bedoeld daar hiervan generlei aanwijzing te vinden is. red)

*****

Tijdens de raadsvergadering van 13 december 1843 wordt de toestand van de school in de Veldhoek besproken. De voorzitter deelt mede dat het bestaande schoolgebouw **door de onderwijzer met eigen middelen is gebouwd**, doch thans in een zo bouwvalligen staat verkeert dat herstellen niet meer mogelijk is, bovendien is de school ook veel te klein voor het aantal kinderen dat hier naar school wordt gestuurd. Om deze jeugd goed te kunnen opvangen is het wenselijk een nieuwe school te bouwen met de benodigde meubelen voor 135 leerlingen, terwijl bovendien nog de benodigde grond tot plaatsing der school dient te worden aangekocht. Omdat de gemeente geen geld heeft om dat te bekostigen zal aan Z.M. den Koning worden verzocht hier een nieuwe school te bouwen voorzien van het noodzakelijke meubilair en in 1/3 der kosten zijnde f425,- goedgeunstelijk toe te stemmen.

In 1845 wordt in de Raad gesproken over aankoop van een stukje grond van den Heer Baron van Heeckeren van Kell. In datzelfde jaar wordt de school ook daadwerkelijk gebouwd. Eerst twintig jaar later zal er echter pas een onderwijzerswoning bij komen.

*****

Nu komen we echter eerst weer bij de Dorpsschool.

In de vergadering van maart 1853 deelt de burgemeester mee; dat de te verrichten onderhoudswerkzaamheden aan het schoolhuis, bij de begroting van dit jaar waren begroot op f302,20 aan de laagst inschrijvende, bij wijze van inlevering van briefjes onder des Raads goedkeuring door B. en W. zijn aanbesteed; en dat alles toen door H.J. Oortgiessen timmerman, wonende alhier het laagst is ingeschreven en wel voor f316,95.

De burgemeester merkt hierbij op dat bij raadsbesluit; in plaats van strodokken onder de pannen, tussen de sporen driedubbele vimmen riet gespreid zullen worden en dat riet van onderen door de nodige latten te doen bevestigen. Hetgeen circa f15,- tot f18,- meer gaat kosten.

Na bespreking wordt de aanbesteding goedgekeurd, waarna de burgemeester het toezicht over het voorgeschreven werk --onder zijn assistentie-- opdraagt aan A. Esselenbroek en het raadslid J. Slegten.

Enige jaren later, in maart 1855 komt de school opnieuw ter sprake.

--De Raad van Ruurlo in aanmerking nemende dat het schoollokaal in het dorp dezer gemeente veel te klein is om behoorlijk het aantal kinderen te kunnen bevatten dat de school in de winter bezoekt, en dus een vergroting van het gebouw, waarvan de kosten door een deskundige zijn begroot op f1545,- volstrekt noodzakelijk is. ('s Zomers kon de school het aantal leerlingen blijkbaar nog wel aan, maar als in de winter ook de boerenkinderen -die in de rest van het jaar werden thuisgehouden omdat ze onmisbaar waren op de boerderij- de school bezochten zaten de klassen tjokvol. red.).

Omdat de geldelijke toestand van de gemeente het niet toelaat een dergelijk groot bedrag te lenen -men had amper inkomsten-, en zodoende de benodigde uitgaven hoofdzakelijk door hoofdelijke omslag moeten worden gevonden, besluit men het volgende;

1e. Bij adres aan zijne Majesteit den Koning te verzoeken tot vergroting der school uit 's Rijks kas 1/3 gedeelte der kosten alzo *f*515,- goedgunstelijk toe te staan.

2e. Mede aan G.S. dezer Provincie te verzoeken, zooals de Raad de vrijheid neemt te doen bij dezen, wel de nodige voordracht te doen dat uit de Provinciale fondsen, 1/3 gedeelte der kosten tot voorgeschreveneind worde verleend, terwijl het overige 1/3 gedeelte uit de fondsen der gemeente zal worden gevonden, zullende extract dezes met de begroting van kosten en de tekening aan hunne Ed.Gr. Achtb. voornoemd worden ingezonden.

Ruim twee jaar later -o wee die ambtelijke molens- tijdens de Raadsvergadering van 1 september 1857 wordt er door de voorzitter op gewezen dat het meer en meer noodzakelijk moet worden geacht dat tot de vergroting der Dorpsschool wordt overgegaan. (Hoe het verder gaat leest u in een volgende aflevering van de Kroezeboom.)

ROERIGE JAARWISSELINGEN.

Bij zijn archiefonderzoek te Arnhem trof Peter ten Arve onderstaand stukje aan over roerige jaarwisselingen in het verleden. De tekst spreekt verder voor zich en is zo letterlijk mogelijk overgenomen.

De Heer Richter dezer plaetsche laat hiermede verbieden het Nieujaerschieten op een boete van vier daelder en so het in het dorp geschied dubbelde boete; dus een ieder zij gewaerschouwt.

De inhoud deses gepubliceert tot Ruerlo op den 29e december 1765, door mij

G.J. Stokkink, coster en schoolmeester tot Ruerlo.

*****

Lijste van de personen die sich aen het Nieujaerschieten op den 1e January (1766) volgens Richterlijk verbod hebben schuldig gemaekt.

Dries Schepers (afgemaekt).

Jan Naeldenberg, knegt aen het Lievestroo (afgemaekt).

Berent Haijen; Garrit Jan Esselenbroek; Jan Spickers, knegt aen de Hoeve; Berent Spickers, soon van Evert Spickers;

Jan Nijland, knegt aen de Vente (dese willen in oppositie komen).

Hendricus Groes (afgemaekt).

Bron: RA Arnhem, nr 860 van het Archief van het Huis Ruurlo, 1367-1982.

Een honderdjarige in de gemeente Ruurlo!

30 NOVEMBER 1834 BEREND HENDRIK NIJLAND 30 NOVEMBER 1934

Tegenwoordig vindt men dat niet zo bijzonder maar in de tijd dat deze jarige leefde was het dat wel degelijk. Onderstaand kranten-artikel laat zien dat dit een belevens van je welste in de kleine boerengemeenschap was. Het artikel werd mij aangereikt door mevr. D. Voskamp van 'De Voskoele' aan de Schuttestraat te Vorden, waarvoor ik haar zeer erkentelijk ben.

Het stuk is van de hand van **meester Klazes** die in die tijd redacteur van de G.O.C. was. Ik zou zeggen geniet mee. Wim Bluemers.

RUURLOSE VELDHOEK, 26 november 1934.

Het jaar wordt somber. Grauwe nevels worden maar zelden opzij geschoven door het schaarse zonnetje. De bomen worden kaal en het druppelt van de takken, het knollenveld vertoont al weer open plekken. Kraaien spelen op de omgeploegde akkers. Even wordt de stilte verbroken door het schot van een jager. Schaamrood kijkt de jonge rogge tussen de aardkruimels uit. Flauw tekenen zich af de omtrekken van de hofsteden **de Spijker, de Meister, haalenboer, Nieland, Nieveld, Rooëns**. De mist hangt erom en ze liggen er als in een droom. De natuur stemt tot mijmeren, de wereld is klein, waarin de gedachten rondwijken en terug zwerven naar vroeger, naar honderd jaar terug, naar de oude Veldhoek.

Honderd jaar terug, toen lag daar ook al 't Rooënhuis. **De Grote Buemer**, zo wijst de kaart aan. Wie heeft die naam veranderd in Rooëns? Heeft daar voor meer dan honderd jaar een rosharige gewoond, -een "rooën"? Wie zal het zeggen? Vijftig jaar geleden (1884) brandde het oude huis af en werd een twintig meter meer oostwaarts gebouwd.

Op 30 november 1834 was er op dat Rooënhuis wat jongs overwonnen, een jongen: Berend Hendrik. Dat jongetje is man, vader, grootvader en overgrootvader geworden en terwijl gij dit leest is hij honderd jaar oud. Hij is niet het eerste kind op Rooëns. Op de vloer scharrelden al drie jongens: Manus, Willem en Arend Jan. Buurvrouwen bieden de behulpzame hand, melken het koetje en verzorgen het "jongs". 't Is er niet ruim, in dit huis. Nergens in de Veldhoek gaat het uit de breedte. Bij het schaddenvuur zit de vader: Gait Nijland. Hij braadt voor deze gelegenheid in de hete as aardappels. Zo'n paar braon-aerpels met wat zout op een snee roggebroad maakte heel vaak de maaltijd uit. Vaak ontbrak het vet: het beetje boter dat uit melk van het koetje werd gekarnd, moest in het marktkorfje mee naar het dorp, liefst een kranske eier van de zes of tien kippen om de botterkloete.

Wat een armoetijd toen de kleine Berend Hendrik in de wagen lag. Vader was kort voor zijn geboorte ook naar het dorp geweest en had de boterkluit met de dichte knippe omgewisseld tegen een ons koffie en een paar ons suiker en wat gruttenmeel. Nu is de koffiesmodde diep in de hete as gedrukt. Vader Gait kan de hitte van het steeltje zo goed niet verdragen als zijn vrouw Engele meuje, waarvan de buren nu nog weten te vertellen, dat ze het niets bijzonders vond de hete smodde met kokende koffie maar zo uit het vuur te nemen: het was een tijd, dat ook de vrouwen eelt op de vingers hadden. Engele meuje is nu echter 'n paar dagen van de vloer en vader regelt de aangelegenheden van de huusholding met de buurvrouwen.

Een buurman komt even praten. Hij is naar Zutphen geweest en weet nieuws: "Wat zo'n kleine nog eens belaeven zal", zegt hij "we gaan een vremden tied tegemoet. Heel de wereld praat over "stoom". Als die kleine man groot is behoeft hij misschien niet meer te werken, dan zullen de machines alle werk doen en de mensen zult vrie wèzzen". We weten nu, hoe juist dat eigenlijk gezien was. De dichter van den Wildenborch dichtte het volgend jaar van "het vocht, door vuur bezield", dat de zwakke sterv'ling schenkt "Kracht boven aller Krachten maat". Het was de tijd dat de stoom de hand op de wereld legde, zoals in onze tijd de elektriciteit dat doet. Buurman praat maar door. Van de vreselijke "pestziekte" (cholera), die het vorige jaar in het land woedde. Van visserlui uit Scheveningen, die een koopvaardijschip hadden ontmoet op zee. Ze voeren er heen en zagen er ook al een andere pink (vissersschip) bij liggen. Maar aan boord gekomen hadden ze de bemanning van de koopvaarder dood gevonden en die van de pink stervende. Ze hadden zich weinig gestoord aan dit schouwspel en hadden de kleren en buit meegenomen naar de wal. Die kleren hadden ze gedragen en -ze hadden ook de ziekte van het schip gekregen. Duizenden bij duizenden had de ziekte op het kerkhof gebracht. In de wagen geeft kleine Berend Hendrik levenstekenen.

Vader stoot tegen de wagen en de rust keert weer in de keuken. Buurman heeft nog meer nieuws. Hij heeft gehoord, dat er ook onder de dominé's in de kärke heel wat te doen is. In Groningerland moet het begonnen zijn, en aover den Iesselt, in de buurte van Hattem, deugt het ook al niet. Wat er nu precies aan de hand is, weet buurman niet, mar "ie sult er meer van heurn". De afscheiding was begonnen de oude Hervormde Kerk af te brokkelen.

****

Ja, 't was wel een felbewogen tijd, de tijd waarin onze berend Hendrik ome geboren werd. Er drukte op West-Europa een "crisis", die met zijn zorgen niet onderdeed voor die, welke wij beleven. Evenals nu de wereld om zo te zeggen de kater doormaakt die de oorlogsgroes van '14 op '18 meebrengen moest, zo ondervond men toen de gevolgen van de woelingen in Napoleons dagen.

Berend Hendrik ome heeft dat bij het opgroeien ondervonden. Hij weet te vertellen van grote zorgen. Vele ontevreden monden uit onze dagen zouden leren zwijgen, bij het horen van het levensbericht van dezen ouden man. Toen: óók geen lonende arbeid, maar óók geen tegemoetkomingen van regeringswege. Toen óók de brandende vraag: "Wat moeten onze kinderen worden?" We moeten maar schoolgaan bij den honderdjarige en geloven, dat er ook wel een zon schijnt achter de wolken, waar we nu tegenaan kijken. Hij was nog maar een jungeske, toen moest hij al mee vort-aan. En zijn leven is een heel zwaar leven geweest. Vóór zijn huwelijk heeft hij twee boeren gediend: **Waarlo op de Groes en Arfman op de Voster**. Een knecht verdiende toen 30 gulden per jaar. Berend Hendrik kreeg 35, omdat hij tweemaal in de week de afgedorste rogge, (een vorm van pacht) naar Zutphen moest brengen. Hoe zuinigjes leefde men toen. Men spon zwaar, grof linnen, "verfde" dat door het enige dagen in de venige "gravens" te stoppen (het z.g. modden.red.) en maakte daar een knappe bokse van. Als men naar de karmse ging, moest men minder hoog springen dan men tegenwoordig doet. Met de deerne samen kocht men een fleske wien, zelf kreeg men daar een eerden piepe bij, en daar zat men heel de avond genotelijk zich mee te vermaken en men verteerde op die wijze... 30 à 35 centen.

Nijland trouwde, toen hij dertig was. Zijn vrouw was **Jenneken Wassink van de Sikkelder**. Wie weten wil, hoe zij er uit zag, moet **de oude vrouwe van de Haze** een bezoek brengen: de dochter is het evenbeeld van de moeder. Tien jaar geleden stierf Jenneken-meuje. Zeldzaam biebelvaste was zij. **Zij zwierf in haar jeugd met wel 150 à 200 schapen over de heide**, en wisselde het eentonige breien af met lezen. Zij was 19 toen zij met Berend Hendrik van **Rooëns** trouwde. "Toen noemden ze mij een olden knapzak en nu heb ik haar al tien jaar overleefd". Berend Hendrik-oom moet altijd een man zijn geweest, die het leven, ook het zware leven, goed wist te hanteren. Trouwens, dit is een familietrek. De **Nijlands** komen u met een glimlach tegemoet. Het is altijd een gaarne aangesneden onderwerp van Berend Hendrik-ome geweest, hoe hij vooruit ging. En als er iemand blij is geweest met de welvaart die de betere tijden bracht, dan zeker hij. Van één koe kwam het op twee, enz. Voor de os, die de ploeg moest trekken, kwam het op een paard. Berend Hendrik-omes specialiteit was het africhten van jonge ossen. Hij hield ze een paar maanden, leerde ze het klappen van de zweep en dan ging het naar de **Lichtenvoordse markt** en werd er een winst gemaakt van 20 of 30 gulden, en dat was een gebeurtenis. Later bracht de boterfabriek geld op tafel. De kunstnест bracht de mogelijkheid van breder heit-ontginning. Meer wei--meer vee--meer meest--meer melk--meer ondermelk--meer varkens--men kreeg geld omhanden! Zo blies de wind in de zeilen van de geldmolen. En, nu we een tijd van windstilte doormaken, is de goedmoedige glimlach van Berend Hendrik-ome niet verglommen. Och, och, wie zal de voetstappen tellen die Berend Hendrik-ome maakte van zijn huis, langs **Kremer Jan en de Visker**, naar **het Pinsel** op het **Zelhemse zand**? Daar lag zijn arbeid: grond-om maken. Daar moest de bodem omgewroet, driekwart tot een meter diep. Het loon? 25 tot 30 cent per dag! En als de avond viel, stapten **Nieveld en Rooëns** moe van de arbeid naar huis, gebogen onder een stobbe, die thuis midden in de gloeiende plaggen op de haard werd gezet. Een schaarse maaltijd, en dan naar bedde tot de volgende morgen 1 of 2 uur, want dan moet er gedorst worden bij een of andere grote boer, om voor 8 uur nog een dubbeltje en een pannekoek bij te verdienen. Waar nu de trein loopt van Zutphen naar Winterswijk, hebben deze mannen bomen gehakt. Ze stapten van de **Veldhoek** naar **de Kooier** onder **Borculo**, bij **het Leo-gesticht**, als het nog donker was, verdienden daar 30 cent, en liepen in de avond twee uren terug als het weer donker was.

Een eeuw oud worden en je honderdste verjaardag vieren is niet hetzelfde. Wie zich na zijn zestegste "waarn" kan, zou met de gezondheid van Berend Hendrik-ome 120 kunnen worden. **Hij heeft nooit een dokter, nooit een fleske gehad**. Gelijkmatic slijten zijn organen. De benen zijn het meest "versletten". "Hoe dát toch zo komt?", zei hij eens. "Je had ze wat meer thuis moeten laten bij het gaan naar **het Pinsel**", meende de buurman van **de Meister**, die hem dapper heeft aangespoord, de moed er in te houden en de honderd te halen. "Jao, jao", zei hij dan, "ik wet neet, 't is vólle". --"De meuite weerd veur oe", zei de buurman, "as ik noe zei, het is vólle, -ik mot ter nog dartig en ieje, ie bunt ter maor een paar joor af". Niettemin het is vólle. Denken we het ons toch even in. Bij de dood van onzen eerste koning was hij zeven jaar. Toen Willem III aan de regering kwam was hij zestien. Hij was al 36 toen de Frans-Duitse oorlog uitbrak (1880-1882).

Toen wij mensen van midden veertig, als grote jongens de feesten van de kroning van de Koningin meemaakten was hij al 64. Berend Hendrik-ome heeft vier broers gehad. **Manus Nijland van de koekamp in Varsse** werd 93. **Willem van de Klaos** werd 96. **Arend Jan van Wrakken** werd ruim 80. Berend Hendrik-ome heeft zeven kinderen gehad, waarvan vijf nog in leven. Hij telt ongeveer 20 achterkleinkinderen. En nu groot feest vieren? Familie en buurte menen beter te doen, de bescheidenheid in acht te nemen: we weten te goed, dat onze oude vriend aan zijn laatste jaren bezig is. Wel komen natuurlijk schoolkinderen zingen. We geven alvast hun versje.

De dominee zal zeker ook wel een woord voor den jarige en zijn familie hebben. Maar daar vertellen we in een volgende krant wel van. Was ondertekent met. R.K. (lazes)

Dan volgt hier nog het lied van zijn hand.

Honderd

(1) Nu is de blijde dag.

Ons met elkaar gegeven,
Waarop onze oude vriend,
Zijn eeuwfeest mag beleven.
Hier komt als ieder jaar,
Een blijde kinderschaar.
Zij hebben aan dit feit
Hun liederen gewijd.

(2) De blijde dag is daar,

De dag van ons verlangen,
Waarop voor honderd jaar
Gij 't leven mocht ontvangen.
Gij hebt op 's levens pad
Niet immer zon gehad,
Maar moedig droegt g' uw lot
En aan uw zij was God.

(3) De wolken dreven heen

Bij het klimmen van uw jaren
Voor schonen ouderdom
Bleef u de hemel sparen.
Rondom u staan wij thans
In gouden avondglans.
Daalt ook uw zon ter neer,
Hij rijze schoner weer.

(4) De jaren tal en maat

Is u volop gegeven.
Der grijsheid erekroon
Is om uw hoofd geweven.
Uw vreugd is onze vreugd.
U eert de blijde jeugd,
Zolang uw leven duurt,
Als vader van de buurt.

In een volgende Kroezeboom kunt u het verslag lezen waarin Berend Hendrik Nijland gehuldigd wordt. De AVRO komt daarin op de proppen en ook Sophia's Lust brengt een serenade. Verder spreekt dan Dominee Abbing.

Al met al een boeiend verslag wederom van de hand van schoolmeester, dichter, schrijver, de heer R.Klazes

NIEUWS VAN DE WERKGROEP RUURLO'S HISTORIE.

Onder deze kop plaatste de voorganger van onze vereniging regelmatig een stukje in het weekblad Contact. Hieronder vindt U één van die stukjes.

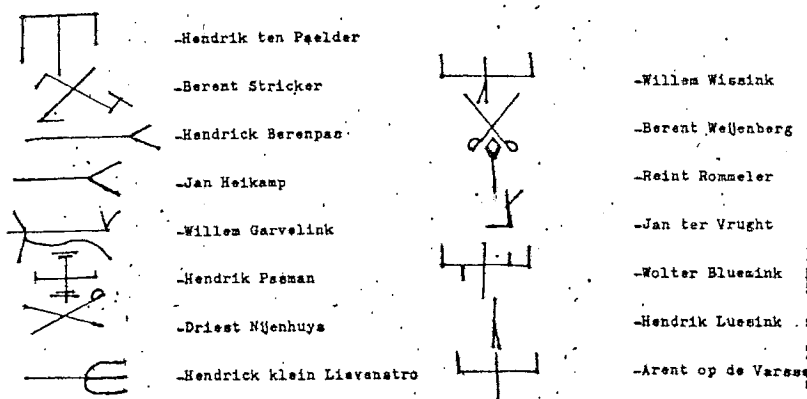
Wilt U even tekenen?

Hoe vaak wordt deze vraag niet gesteld aan ons Ruurloërs van de 20e eeuw? Men zou tegenwoordig echter verbaasd opkijken als er letterlijk een soort schaar of gaffel getekend werd. Toch zijn er tijden geweest dat men dit heet gewoon vond, omdat niet iedereen kon schrijven. Het merendeel van de mensen bediende zich van een dergelijk teken.

Men is enige tijd van mening geweest dat deze tekens of merken als huismerken opgevat dienden te worden, te vergelijken met een familiewapen. Toch is het waarschijnlijker dat deze merken als strikt persoonlijke "hand"-tekeningen te zien, die geen kenmerk zijn van een bepaald geslacht of familie.

Van deze tekens of merken zijn er een aantal bewaard gebleven op een vergeeld archiefstuk over het beroepen van dominee Bartholomeus Jonasz. Dit stuk werd getekend door 51 lidmaten van de kerk. Slechts veertien plaatsen een echte handtekening. De overigen deden het met een teken of merk.

Hieronder ziet U enkele voorbeelden.

SPEURWARK

Op den hooch van de Wilhelminaalane was warkvolk van de P.T.T bezeg. Teminsten, der ston zo'n tentjen en door kwamp wat zwatte grond onder uut. Noe lek 't ter neet op dat dee leu an 't kamperen wazzen, buten ston ne peterölliestel en der baovenop ston 'n pötjen met smereg zwat grei te stinken. 't Was vlak nao den oorlog en slagmaols was ter nog wat kapot an de tillefoonkabels. 'n Klein parmanteg keerltjen met lange blonde krullen leep ter steureg umhen te draeien. Nao 'n hötjen gink 't zeil eets an de kante en zoog e dat ter twee keerls in an 't wark wazzen. " Wah bu'j an 't done?" vroeg den kleinen Wimken, jao den was't. Ene van dee keerls spoj is ne kere van de proeme, krop uut 't gat en sprok:" Wiele maaakt 'n niejen anslutink", door begrep Wimken wah niks van, maor 't was de woorheid. "Slöp ow va nog altied bie ow mo?" vroeg 'm den anderen keerl. "Dah geet ow geels neet wat an!" zo foetern Wimken noe, dah smoesjen had e wah vaker eheurt, de grote leu dee hadden door schienbaor wille an. Den proemert smet wat tangen en ander gereedschap 't gat uut, en zien maot gaf um ne leppel met van dah heite zwatte stinkgrei an.

" Jungskens, a'k ow raonne mag, gaof ie now maor op huus an, dah spul is gloepens heite en iej zollen der ow lillek an können branden!" zae den keerl met de proeme, en hee spoj nog is ne dikke straole broen sap van zik af. Noh, door had Wimken de oorne anders helemaols neet naor hangen, maor as grote leu ow wat zekt dan mo'j huustern, zo had e eleerd.

Hee draeien zik dan ok umme en leep vot.. "Daag, omes" zaet e nog. Och, wat zol 't ok. Bie huus was ok nog zat te spöllen. In va ziene knienenschure lae nog ne old zeil van de soldaoten, door kon hee zik ok wal is zo'n tentjen van maken. Allene, in dee schure zatten ok nog fretjes in 'n renne, dee nom va met as e gink streupen. 't Was maor te hoppen dat dee zik neet weer is ne kere deur 't gaas evretten hadden, dee krenge konnen lillek bisten! Moder leep effen met en met eur beiden todde ze 't zeil de schure uut töt achter 't huus. Door had vader al is ne paar beste viefdumers in 't kozien van 't opkammeraam eslagen, as hee door noe dah zeil an hink was zien tentjen kloor. 't Wodden 'n helen mooien!

Zo was Wimken al ne helen zet an 't spöllen ewes too moder 'm reep. " Wimken, kom is effen, der is 'n ome den ow wat vraogen wil". Wimken den sjoksten der hèn. In den kökken zat 'n plietsie, den kennen e wah. Too as ziele nog in 't olde schoolmeisterhuus in 't darp wonen hadden ze 't plietsieburo bie zik an huus ehad. " Dag Wimken, mak ow is wat vraogen?" zae den plietsie now, en too Wimken jao knikken gink e wieter. " Iej hebt toch vanmorgen bie Baaijens veur 't huus espöld, bie dee keerls met dah tentjen?" Dah had Wimken dus hee knikken aoverniejs. " Heb ie toevalleg ok ne tange van dee omes met op huus an enommen?". Wimken schudden now haeveg van nae! " Ach too keerltjen, ie hoofd nans bange veur te waene, vertel 't now toch maor", prebeern moder, maor Wimken had niks met enommen en begon 't gevraogte knap vervelend te vinnen. Töch wodden e met etodt naor buten en mos e anwiezen woor at e allemaole espöld had naodat hee bie 't tentjen was vot egaone. In de schure, achter de schure, bie de kniens, gin heuksken wodden aover eslagen. Maor hoo at zee ok zochten of mozzeln, nans wat ter ne tange te vinnen. Too at ze veur de darden maol achter de schure kwammen veel 't oge van den plietsie op 'n old holtten tunneken wat der ston. Door zat now ok warkelek van allen rotzooi in, 't stönk ow integen! Op de vraoge van den onderhand knap saggereineg ewodden plietsie, of e door dan misschien dee tange in esmetten had, mot Wimken schienboor 'jao' eknikt hemmen....Den plietsie dei zik den jas uut en streupen de mouwen van 't sporthemp umhoge, hee was al eets of wat an 't sloeken ekommen too at e der naor kek, maor noe as hee der in an 't reuren kwamp stonk 't nog wah drie maol zo hard! Met den kop hallef van 't tunneken af edraeid soppen e wieter in den driet. Door was e al ne mooi hötjen met gengs ewes too at der ene van de P.T.T. keerls an kwamp lopen. " Leu, zeukt maor neet langer", sprok e, en ondertussen spoj e nog is ne maol duftteg van de proeme: " Wiele hebt onze tange trugge evommen, hee was ons onder 't zand ekommen". Too ha'j dah gezichte van den plietsie is motten zene, knäl peers wodden e. Hee laezen den keerl 'n Onze Vader op! Door had ginnen hond eets van willen vretten. 't Schoem dah kwamp 'm veur de mond. Wimken dei de hendjes op de rugge, draeien zik umme en krop in zien tentjen...

14 januari 1988 nao ezene op 29 sept. 1995.

W. Bluemers.